

ประสิทธิภาพการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอมของผู้ใช้ในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ณัฐนี นิมนวลศรี

30 ก.ค. 2546

167080

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

มีนาคม 2546

เริ่มบริการ

25 มี.ค. 2547

ISBN 974-352-339-1

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์วาทินี สุภาพวงศ์ศานติ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์วาทินี สุภาพวงศ์ศานติ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรีวรรณ มีคุณ)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร)
..... กรรมการ
(ดร.ขวัญฤดี พิศาลพงศ์)
..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัย
บูรพา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)
วันที่ 25 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2546.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอนุเคราะห์ให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำ
แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างดียิ่งจาก รศ.วาณี ฐาปนวงศ์ตานติ ประธานกรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.ศรียรรณ มีคุณ และ ผศ.ดร.เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร กรรมการควบคุม
วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ รศ.ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงศ์ และ ดร.ขวัญชฎิล พิศาลพงศ์
คณะกรรมการสอบปากเปล่าที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้
ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจเครื่องมือ
ตลอดจนให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการสำนักหอสมุด บรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริม-
การใช้บริการ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ทุกท่าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บ
รวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณเพื่อน ๆ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในการทำ
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ณัฐินี นิมนวลศรี

41911291 : สาขาวิชา : บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ; ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)

คำสำคัญ : การสืบค้น / ซีดีรอม / สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา

ณัฐินี นิ่มนวลศรี : ประสิทธิภาพการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอมของผู้ใช้ในสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยบูรพา (THE EFFECTIVENESS OF CD-ROM DATABASE SEARCHING OF THE USERS AT BURAPA UNIVERSITY LIBRARY) อ. ที่ปรึกษา : วาณี ฐานวงศ์ศานติ, กศ.ม., ศีรวัชรณ มีคุณ, Ph.D., เฉลิมวงศ์ วัจนสุนทร, Ph.D. 142 หน้า. ISBN 974-352-339-1

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอมและประสิทธิภาพการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอมในด้านความสำเร็จและความล้มเหลว รวมทั้งประเมินอัตราความถูกต้องและตรงกับความต้องการของการค้นพบสารสนเทศ ตลอดจนศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอมของผู้ใช้ในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ผู้ใช้บริการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอมในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา ตั้งแต่วันที่ 7 ม.ค. 2545 ถึงวันที่ 7 เม.ย. 2545 จำนวน 133 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ มีดังนี้

1. ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การใช้คอมพิวเตอร์ในระดับใช้งานได้ทั่วไป และใช้ ฐานข้อมูลเพื่อทำรายงานประกอบวิชาเรียนหรือภาคนิพนธ์ โดยไม่มีประสบการณ์การสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอม แต่เรียนรู้วิธีการสืบค้นจากบรรณารักษ์ ฐานข้อมูลที่ใช้มากที่สุดคือ ERIC การสืบค้นของผู้ใช้เลือกใช้คำค้นที่ตรวจสอบกับศัพท์สัมพันธ์หรือคำที่แทนเนื้อหา เทคนิคที่ใช้ในการสืบค้นมากที่สุดคือคำสำคัญ โดยต้องการผลการค้นในรูปแบบบรรณานุกรมและสาระสังเขป ประเภทของข้อมูลที่ใช้ต้องการมากที่สุดอันดับแรกคือ บทความวารสาร การสืบค้นแต่ละครั้งใช้เวลาไม่เกิน 15 นาที เมื่อเกิดปัญหาในการสืบค้น ผู้ใช้ส่วนใหญ่แก้ปัญหาโดยการถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

2. ผู้ใช้ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอม

3. ผู้ใช้ที่ประสบความสำเร็จในการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอมมีอัตราความถูกต้องและตรงกับความต้องการคิดเป็นร้อยละ 64.8

4. ปัญหาการใช้บริการด้านการติดตามเอกสารฉบับสมบูรณ์ (full-text) ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ด้านการดำเนินการสืบค้นสารสนเทศ และด้านฐานข้อมูล อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านผลการสืบค้นและค่าบริการ ด้านสถานที่ให้บริการ และการให้บริการ อยู่ในระดับน้อย

41911291 : MAJOR : LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE ; M.A. (LIBRARY AND INFORMATION SCIENCE)

KEYWORD : SEARCHING / CD-ROM / BURAPA UNIVERSITY LIBRARY

NATHINEE NIMNUALSRI ; THE EFFECTIVENESS OF CD-ROM DATABASE

SEARCHING OF THE USERS AT BURAPA UNIVERSITY LIBRARY : THESIS ADVISORS : WANEE

THAPANAWONGSANTI, M.Ed., SRIWAN MEEKHUN, Ph.D., CHALERMWONG

VAJANASOONTORN, Ph.D. 142 P. ISBN 974-352-339-1

The purposes of this research were to study the existing situation of a search for CD-ROM database and its effectiveness in the aspects of success and failure, to evaluate the precision ratio of the search for information, and to investigate the problems and suggestions of the search for CD-ROM of the users of Burapha University Library. The sample consisted of 133 users of the search service for CD-ROM at Burapha University from 7 January - 7 April 2002. The instrument used for collecting the data was a set of questionnaires developed by the researcher. Percentage, mean, and standard deviation were the statistics employed for the data analysis.

The findings were the following:

1. Most users had experience in computer usage at the general usage level. They used the database for writing a report in their study courses or writing a term paper, without having experience in searching from the CD-ROM database. However, they learned how to search information from the librarians. The database used most was ERIC. The users selected the search words and checked them with thesaurus or descriptors. The technique used most was keyword of which the results were required in the form of bibliography and brief contents. The type of information most required by the users were articles in the journals. Each search lasted about 15 minutes. When encountering the problems, most users solved their problems by asking the librarians or the library staff.
2. Most users had success in the search for CD-ROM database.
3. The precision rate of successful users of the search for CD-ROM was 64.8 percent.
4. The problems of the services in seeking a full-text, devices and equipment, information searching procedure, and the database were rated at the moderate level; while the problems of the results of searching and fee, places of service, and service operation were rated at the low level.

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช

บทที่

I

1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานในการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 บรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
ความหมายของซีดีรอม.....	7
ประวัติความเป็นมาของซีดีรอม.....	9
ประเภทของฐานข้อมูลซีดีรอม.....	10
ข้อดีและข้อจำกัดของซีดีรอม.....	11
เปรียบเทียบระหว่างซีดีรอมและสื่อประเภทอื่น ๆ	14
อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับซีดีรอม.....	16
การใช้ฐานข้อมูลซีดีรอมในงานห้องสมุด.....	17

บทที่

หน้า

ประโยชน์ของการสืบค้นสารสนเทศจากฐานข้อมูล.....	19
การสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอม.....	19
การประเมินผลการสืบค้นสารสนเทศ.....	27
การให้บริการฐานข้อมูลซีดีรอมในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	50
กลุ่มตัวอย่าง.....	50
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	52
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	52
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
สัญลักษณ์และข้อความย่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
ข้อเสนอแนะของผู้ใช้บริการ.....	87
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	88
สรุปผลการวิจัย.....	88
อภิปรายผล.....	95
อภิปรายผลทั่วไป.....	103
ข้อเสนอแนะ.....	104
บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก.....	116
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	142

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของผู้ใช้บริการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม.....	50
2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้บริการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม.....	56
3 จำนวนและร้อยละของประสิทธิภาพการใช้คอมพิวเตอร์ จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	56
4 จำนวนและร้อยละของประสิทธิภาพการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	57
5 จำนวนและร้อยละของความถี่การเข้าใช้บริการของผู้ที่มีประสิทธิภาพการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	58
6 จำนวนและร้อยละของสาเหตุการไม่ใช้บริการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวมของผู้ที่ไม่มีประสิทธิภาพการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	59
7 จำนวนและร้อยละของแหล่งข้อมูลที่ใช้ทราบว่าห้องสมุดมีบริการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	60
8 จำนวนและร้อยละของวัตถุประสงค์การใช้บริการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	61
9 จำนวนและร้อยละของฐานข้อมูลที่ใช้ในการสืบค้น จำแนกตามประเภทของผู้ใช้....	62
10 จำนวนและร้อยละของการค้นเรื่องเดียวกันจากแหล่งข้อมูลอื่นที่ไม่ใช่ฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	63
11 จำนวนและร้อยละของเหตุผลที่ผู้ใช้ค้นจากแหล่งข้อมูลอื่นแล้วมาค้นเพิ่มจากฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	64
12 จำนวนและร้อยละของเหตุผลที่ผู้ใช้ไม่ค้นจากแหล่งข้อมูลอื่นก่อนการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	65
13 จำนวนและร้อยละของการเรียนรู้วิธีการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรวม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	66

14	จำนวนและร้อยละของการมีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับรายการที่ต้องการสืบค้น จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	67
15	จำนวนและร้อยละของข้อมูลสำคัญที่ผู้ใช้เตรียมมาสำหรับการสืบค้น จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	68
16	จำนวนและร้อยละของการวางแผนเกี่ยวกับเทคนิคหรือกลยุทธ์ในการสืบค้น จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	68
17	จำนวน น้ำหนักคะแนน และลำดับที่ของเทคนิคที่ใช้ในการสืบค้น ฐานข้อมูลซีดีรอม.....	69
18	จำนวนและร้อยละของลักษณะการใช้คำค้นในการสืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	70
19	จำนวนและร้อยละของการใช้คำค้นอื่นที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น หรือใช้คำเชื่อม and, not เมื่อได้รับข้อมูลที่มากหรือกว้างเกินไป จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	71
20	จำนวนและร้อยละของการแก้ปัญหาเมื่อได้รับข้อมูลน้อยเกินไปหรือได้ข้อมูล ไม่ตรงกับความต้องการ จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	71
21	จำนวนและร้อยละของรูปแบบผลการค้นที่ผู้ใช้ต้องการ จำแนกตามประเภท ของผู้ใช้.....	72
22	จำนวน น้ำหนักคะแนน และลำดับที่ของประเภทข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องการ.....	73
23	จำนวนและร้อยละของระยะเวลาของข้อมูลที่ผู้ใช้ต้องการจำแนกตาม ประเภทของผู้ใช้.....	73
24	จำนวนและร้อยละของระยะเวลาที่ใช้ในการสืบค้น จำแนกตามประเภทของผู้ใช้....	74
25	จำนวนและร้อยละของการขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์เกี่ยวกับการสืบค้น จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	75
26	จำนวนและร้อยละของลักษณะคำถามที่ขอคำแนะนำจากบรรณารักษ์เกี่ยวกับ การสืบค้นของผู้ที่ถามบรรณารักษ์ จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	76
27	จำนวนและร้อยละของการแก้ปัญหาค้นแล้วไม่พบข้อมูลที่ต้องการ จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	77

ตารางที่

หน้า

28	จำนวนและร้อยละของความสำเร็จและความล้มเหลวของการสืบค้น ฐานข้อมูลซีดีรอม จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	78
29	จำนวนและร้อยละของอัตราความถูกต้องและตรงกับความต้องการ ของการค้นพบสารสนเทศ จำแนกตามประเภทของผู้ใช้.....	79
30	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาการใช้บริการสืบค้น ฐานข้อมูลซีดีรอมในสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยบูรพา.....	80
31	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ ที่ให้บริการฐานข้อมูลซีดีรอม.....	81
32	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาด้านฐานข้อมูล.....	82
33	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาด้านสถานที่ให้บริการ ฐานข้อมูลซีดีรอม.....	82
34	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาด้านการให้บริการ ฐานข้อมูลซีดีรอม.....	83
35	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาด้านการดำเนินการ การสืบค้นสารสนเทศ.....	84
36	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาด้านผลการสืบค้นและค่าบริการ.....	85
37	คะแนนเฉลี่ย ความพึงพอใจมาตรฐานของปัญหาด้านการติดตามเอกสาร ฉบับสมบูรณ์ (full-text) ภายหลังการสืบค้นจากฐานข้อมูลซีดีรอม.....	86
38	ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามปัญหาการใช้บริการ สืบค้นฐานข้อมูลซีดีรอม จำนวน 39 ข้อ.....	132